

Klimata un enerģētikas
ministrija

HORIZONTĀLAIS PRINCIPS »KLIMATDROŠINĀŠANA«

KLIMATA UN ENERĢĒTIKAS MINISTRIJA

RĪGA | 21.03.2024.

HP «KLIMATDROŠINĀŠANA» (I)

Eiropas Parlamenta un Padomes 2021.gada 24.marta Regulas (ES) 2021/523, ar ko izveido programmu *InvestEU un groza Regulu (ES) 2015/2017* 8. panta 6. punkts:

Komisija izstrādā ilgtspējas norādes, kas saskaņā ar Savienības vides un sociālajiem mērķiem un standartiem un pienācīgi ņemot vērā principu "nenodari būtisku kaitējumu", ļauj:

- a) attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām – nodrošināt noturību pret iespējamām nelabvēlīgām klimata pārmaiņu sekām, veicot izvērtējumu par neaizsargātību pret klimata pārmaiņām un riska izvērtējumu, tostarp realizējot attiecīgus pielāgošanās pasākumus, un attiecībā uz seku mazināšanu – izmaksu un ieguvumu analīzē iekļaut siltumnīcefekta gāzu emisiju izmaksas un klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumu pozitīvo ietekmi;*
- d) noteikt projektus, kas nav saderīgi ar klimata mērķu sasniegšanu;*
- e) sniegt īstenošanas partneriem norādes par 5. punktā paredzēto pārbaudi.*

Vadlīnijas: Tehniskie norādījumi par infrastruktūras klimatdrošināšanu 2021.–2027. gada periodā

HP «KLIMATDROŠINĀŠANA» (II)

Norādījumi:

- ietver ieteikumus klimatdrošināšanas procesu ieviešanai dalībvalstīs ar nolūku tos integrēt visa līmeņa politikas plānošanas un īstenošanas dokumentos, kas saistīti ar ES fondu ieviešanu;
- atbilst tiesību aktu prasībām, kas reglamentē dažādus ES fondus, proti, InvestEU, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (EISI), Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), Kohēzijas fondu (KF) un Taisnīgas pārkārtošanās fondu (TPF);
- palīdzēs ES īstenot Eiropas zaļo kursu, izpildīt Eiropas Klimata aktā noteiktās prasības un zaļināt ES izdevumus.

HP «KLIMATDROŠINĀŠANA» (III)

Klimatdrošināšana (*climate proofing*) ir process, kurā infrastruktūras projektu izstrādē tiek integrēti klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas principi.

Procesa **mērķis** ir novērst infrastruktūras projektu neaizsargātību pret iespējamo klimata pārmaiņu ilgtermiņa ietekmi, vienlaikus nodrošinot, ka tiek ievērots princips «energoefektivitāte pirmajā vietā» un ka projekta rezultātā radītais SEG emisiju līmenis atbilst 2050.gada klimatneitralitātes mērķim.

HP «KLIMATDROŠINĀŠANA» (IV)

HP «Klimatdrošināšana» piemēro **infrastruktūras** projektiem, kas ietver:

- ēkas;
- dabas risinājumos balstītu infrastruktūru;
- tīkla infrastruktūru (energoinfrastruktūra, transporta infrastruktūra, IKT, ūdensapgādes infrastruktūra);
- atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru;
- citu fizisko infrastruktūru (finanšu, pārtikas, veselības aprūpes, izglītības, pētniecības, civilās aizsardzības);
- citus atbalsttiesīgos infrastruktūras veidus (kultūras mantojums, tūrisms).

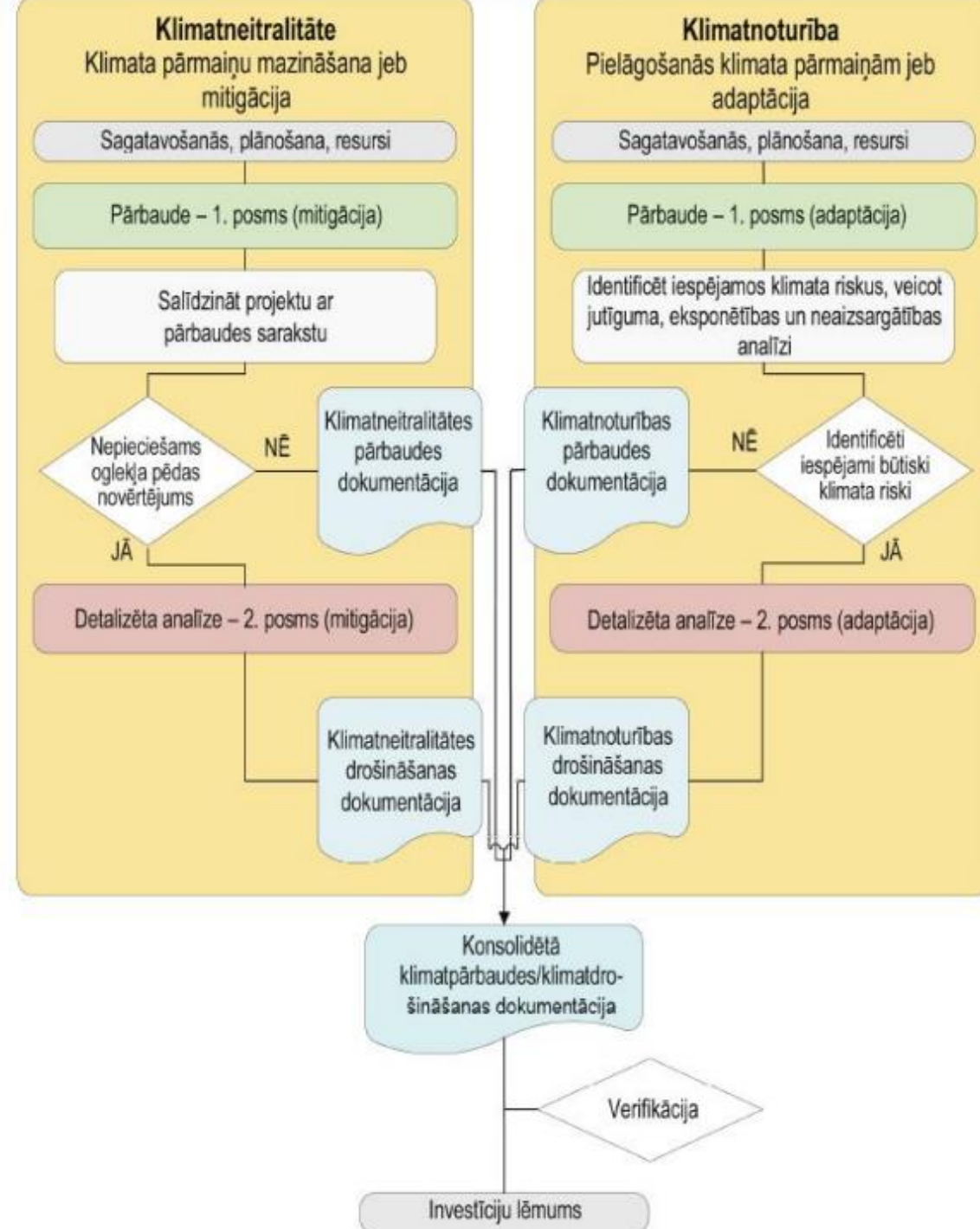

HP «Klimatdrošināšana» process

Klimatdrošināšanas procesu integrē infrastruktūras projektos kā vienu no to izstrādes sastāvdaļām.

Process ir sadalīts **divos pīlāros** (klimatneitralitāte un klimatnoturība) un **divos posmos** (pārbaude un detalizēta analīze*).

* Vajadzību veikt detalizētu analīzi nosaka pārbaudes posma iznākums.

Klimata un enerģētikas
ministrija

Klimatneitralitāte

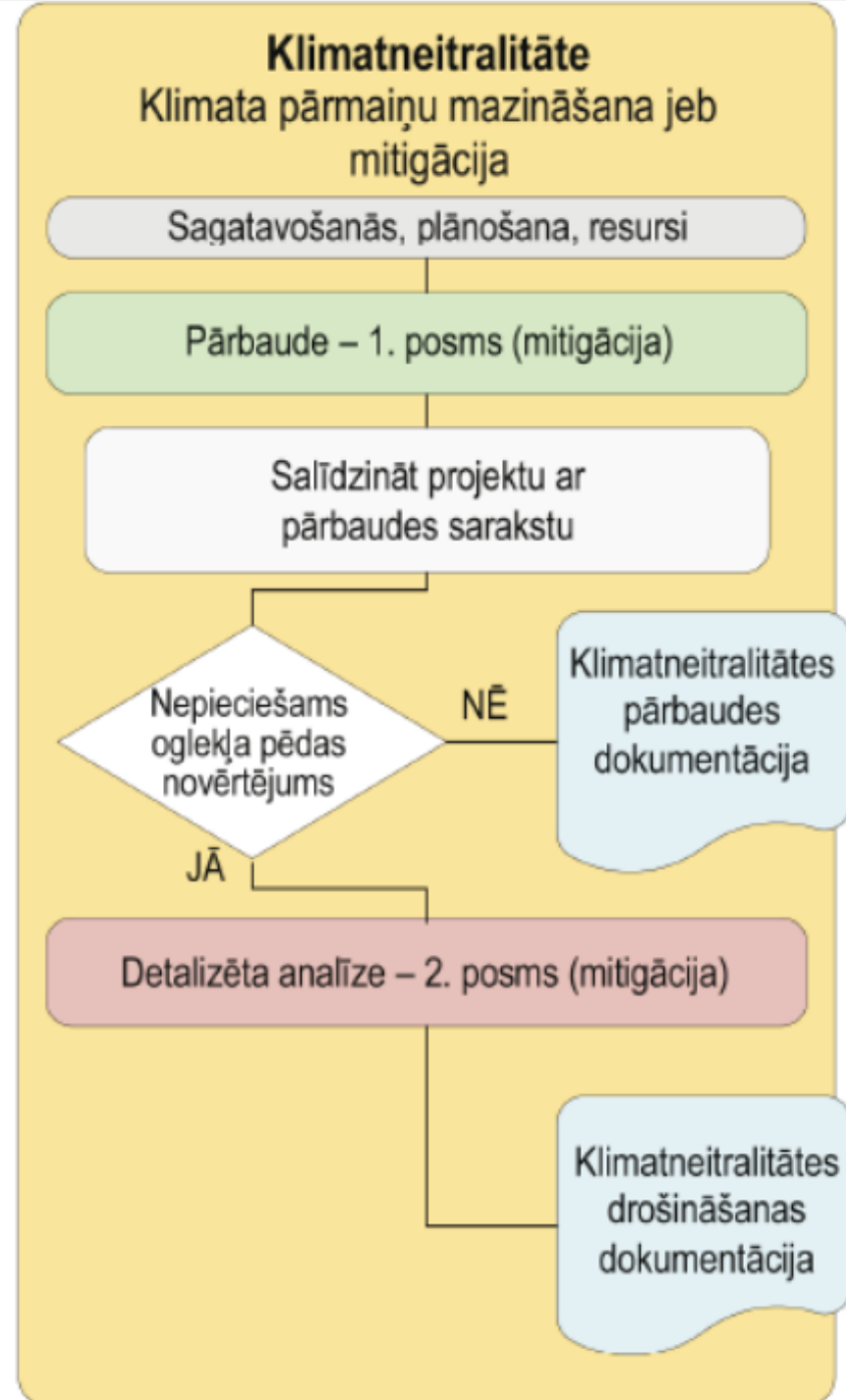
Klimata pārmaiņu mazināšana

1. posms – pārbaude

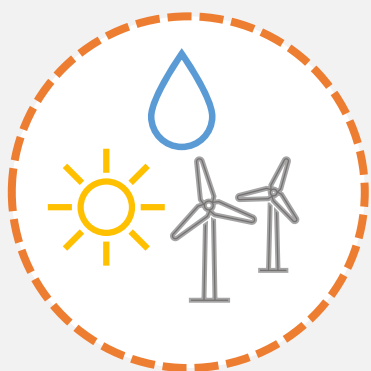
Veic pārbaudi, vai projektam nepieciešams oglekļa pēdas novērtējums.

2. posms – detalizēta analīze

SEG emisiju aprēķināšana (t CO₂ ekv.) un izmaksu novērtējums (EUR/t CO₂ ekv.), kā arī novērtējums par atbilstību klimata politikas mērķiem uz 2030. un 2050. gadu.

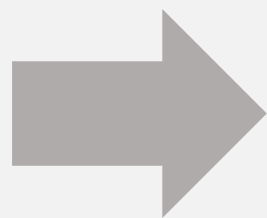

VIRZĪBA UZ KLIMATNEITRALITĀTI - MĒRĶI 2030

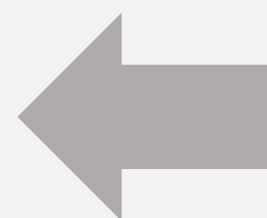

**AER MĒRĶA ĪPATSVARŠ
GALAPATĒRINĀ**

F_{FF55} 58-62%

**SEG SAMAZINĀJUMA
MĒRĶI**

**ENERGOEFEKTIVITĀTES
KUM.IETAUPIJUMU MĒRĶIS**

F_{FF55} 26.3 TWh

**ETS EMISIJAS
(NAV DV MĒRĶU)**

P_{FF55} -62%
PRET 1995. G.

**NE-ETS* EMISIJAS
(DV MĒRĶI, BET NOZARU DALĪJUMU
IZVĒLAS DV)**

P_{FF55} -17%
PRET 2005. G.

**CO₂ PIESAISTE
(DV MĒRĶI)
PIESAISTE**

P_{FF55} -0.644 mil.t.CO₂ ekv

**Mazā enerģētika, mazā rūpniecība, transports, lauksaimniecība, atkritumu apsaimniekošanas sektors.*

Klimata un enerģētikas
ministrija

Klimatnoturība

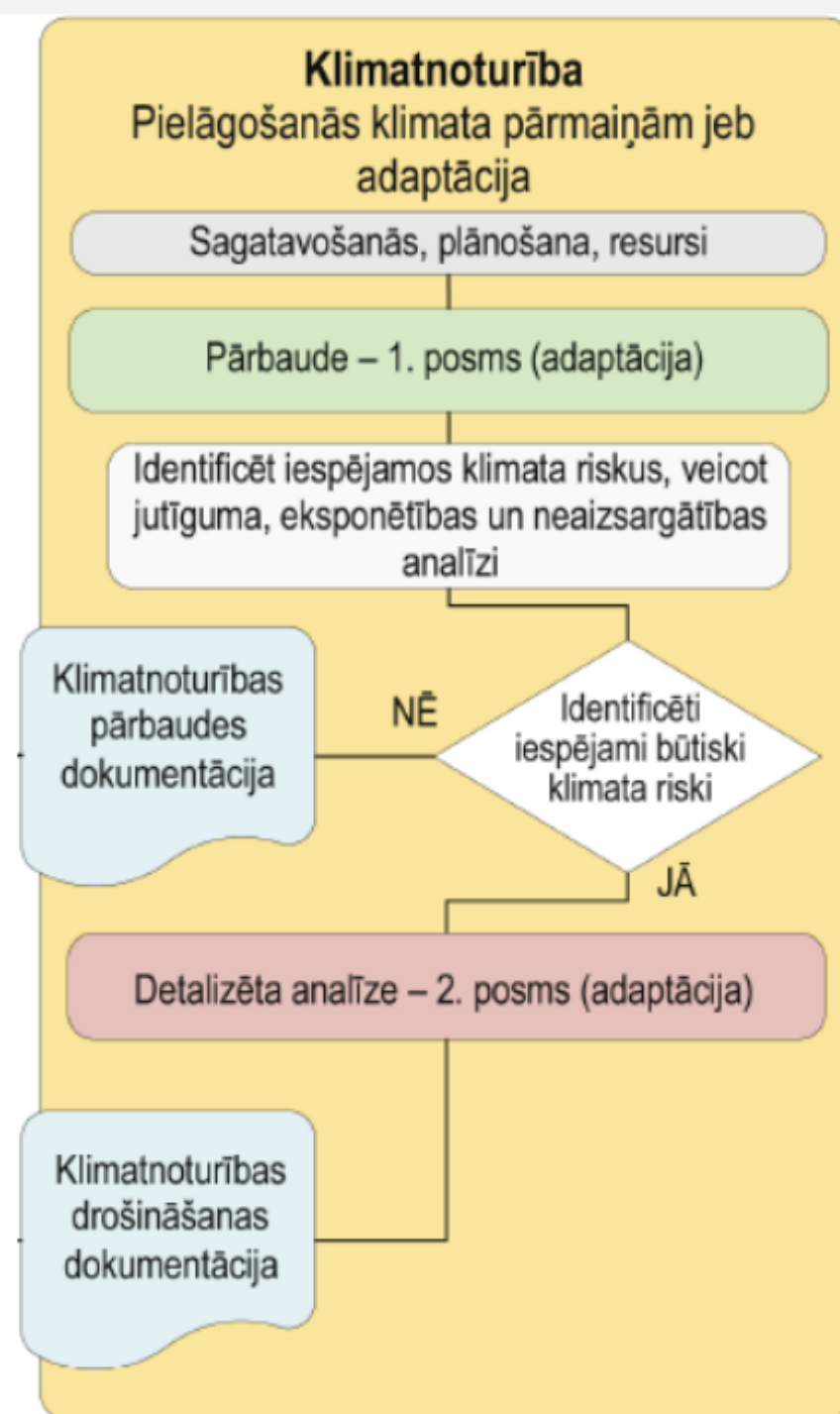
Pielāgošanās klimata pārmaiņām

1. posms – pārbaude

Identificēt iespējamos klimata riskus, veicot jutīguma (*sensitivity*), eksponētības (*exposure*) un ievainojamības (*vulnerability*) analīzi.

2. posms – detalizēta analīze

Klimata risku novērtējums, tai skaitā varbūtības un ietekmes analīzi

KLIMATNOTURĪBAS VEICINĀŠANA

(Ministru kabineta
2019. gada 17. jūlijā
rīkojums Nr. 380)

LATVIJAS PIELĀGOŠANĀS KLIMATA PĀRMAIŅĀM PLĀNS LAIKA POSMAM LĪDZ 2030. GADAM

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
2019

EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.2.2021.
COM(2021) 82 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Ceļā uz klimatnoturīgu Eiropu: jaunā ES Klimatadaptācijas stratēģija

{SEC(2021) 89 final} - {SWD(2021) 25 final} - {SWD(2021) 26 final}

HP «KLIMATDROŠINĀŠANA» RĀDĪTĀJI

- **projekta SEG emisijas**, kuras aprēķina, piemēram, saskaņā ar Eiropas Investīcijas Bankas oglekļa pēdas noteikšanas metodiku
- **projekta SEG emisiju monetizācija**, kas ļauj noteikt projekta ietvaros saražoto vai ietaupīto SEG emisiju monetāro vērtību
- **projekta klimatnoturīguma vērtējums**, kas nosaka tā spēju pielāgoties klimata pārmaiņām

HP «KLIMATDROŠINĀŠANA» VISOS LĪMEŅOS

EK regulas (InvestEU; EISI, KNR, ANM)

ES Kohēzijas politikas programma 2021-2027

Horizontālais
princips

Klimata aspektu
integrēšana nozaru
politikās

MK noteikumi, anotācija

Atbalstāmās darbības un
attiecināmās izmaksas HP
«Klimatdrošināšana»
īstenošanai

Anotācijas 8.1.7. sadaļa:
«Projekta tiesiskā regulējuma
ietekme uz klimatneitralitāti»

Projektu vērtēšanas kritēriji

Specifiskais atbilstības
kritērijs, kura neizpildes
gadījumā projekts tiek
noraidīts

Kvalitātes kritērijs, kur tiek
noteikts minimālais punktu
skaits (ja attiecināms)

Projektu iesniegumi

Specifiskās HP darbības

Vispārīgās HP darbības

HP «Klimatdrošināšana»
rādītāji

PROJEKTU IESNIEGUMU ATLASĒS NOSACĪJUMI

SAM ar tiešu un netiešu ietekmi uz HP «Klimatdrošināšana» projektu vērtēšanas kritērijs:

Projektā ir paredzētas darbības, kas nodrošina klimatneitralitātes un klimatnoturības aspektu ievērošanu

SPECIFISKĀ ATBALSTA MĒRKA 5.1.1.3. PASĀKUMS «PUBLISKĀS ĀRTELPAS ATTĪSTĪBA» - MK NOTEIKUMI

25. Projektā iekļauj šādas **atbalstāmās darbības**, kas ietver investīcijas publiskās ārtelpas attīstībai:

25.1. **teritorijas labiekārtošana** un ar to saistītie pasākumi;

25.2. **elektroenerģijas, ūdenssaimniecības un siltumapgādes pieslēgumu ierīkošana un to saistītās jaudas palielināšana**;

25.3. **dzīlurbuma ierīkošana** dzeramā ūdens padeves nodrošināšanai, ja pieslēgšanās centralizētajai ūdensapgādes sistēmai nav iespējama;

25.4. publicitātes pasākumi par projekta īstenošanu;

25.5. projekta vadības nodrošināšana.

33. Ja projekta ietvaros tiek plānotas **apgaismojuma izmaksas, notekūdeņu attīrīšanas un dzeramā ūdens ieguves un sagatavošanas infrastruktūras izmaksas**, projekta iesniedzējs projektā iesniegumā **norāda enerģijas patēriņu (megavatstundas) pirms projekta īstenošanas**. Finansējuma saņēmējam ir pienākums informēt sadarbības iestādi par enerģijas patēriņu (megavatstundas) trīs gadus pēc projekta īstenošanas.

26.1. projekta iesnieguma pamatojošās dokumentācijas sagatavošanas izmaksas, būvuzraudzības, autoruzraudzības, būvprojekta tehniskā projekta vai skiciu projekta stadijā izmaksas, energosertifikācijas, energoaudita izmaksas, vides pieejamības ekspertu un ainavu arhitektu konsultāciju izmaksas. Minētās izmaksas kopā nepārsniedz 10 procentus no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām;

26.2. publiskas ārtelpas labiekārtošana, ietverot "zaļās" un "zilās" infrastruktūras attīstību, tai skaitā:

26.2.1. būves nojaukšana un teritorijas attīrīšana;

26.2.2. **elektrotīklu un vājstrāvu tīklu izbūve vai esošo vājstrāvu tīklu pārbūve, kas nepieciešama projekta teritorijas labiekārtošanai un drošībai, tai skaitā apgaismojumam, videonovērošanai, un elektrozlādes punktu ierīkošana digitālo ierīču uzlādei un mikromobilitātes atbalstam (izņemot bezemisiju transportlīdzekļa darbībai paredzētās uzlādes infrastruktūras attīstību)**;

26.2.3. izmaksas, kas saistītas ar ūdenscaurlaidīga seguma laukuma būvniecību, pārbūvi vai atjaunošanu, izmantojot dabā balstītus risinājumus, un publiski pieejamu cietā seguma stāvlaukumu (kur iespējams, izmantojot dabā balstītus risinājumus) un brauktuvi pārbūvi un piebrauktuvi izbūvi, lai nodrošinātu piekļuvi attīstāmajai publiskajai ārtelpai. Minētās izmaksas nepārsniedz 50 procentus no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām;

26.2.4. **krastu nostiprināšana un labiekārtošana pie publiskajiem ūdeņiem**, tai skaitā peldvietas;

26.2.5. **gājēju kustībai nepieciešamās infrastruktūras attīstīšana**, ievērojot universālā dizaina principus, velosipēdu ceļu attīstīšana un gājēju vai velosipēdu, vai apvienoto gājēju un velosipēdu tilta izbūve, kas ir parka, skvēra, promenādes vai citas projekta ietvaros attīstāmās teritorijas daļa vai nodrošina piekļuvi publiskajiem ūdeņiem;

26.2.6. **lietusūdeņu savākšanas un novadīšanas sistēmu attīstīšana, tai skaitā ūdenscaurlaidīgi segumi ietvēm, laukumiem, un citi dabā balstīti risinājumi**;

26.2.7. **videi draudzīga apgaismojuma izbūve**, tai skaitā inovatīvi apgaismojuma risinājumi, kas ietver atjaunojamos energoresursus izmantojošas enerģiju ražojošas iekārtas, un viedo tehnoloģiju iegāde un uzstādīšana, ievērojot, ka 100 procenti no gadā saražotās enerģijas tiek izmantoti pašpatēriņam;

26.2.8. **dzeramā ūdens ūdensapgādes ierīkošana**;

26.2.9. **publisko tualetu izbūve un pārbūve**;

26.2.10. **žogu izbūve, tai skaitā dzīvžogi, "zaļās" sienas un citi dabā balstīti risinājumi**;

26.2.11. **teritorijas apzaļumošana** (piemēram, koku, krūmu un citu daudzgadīgo augu apstādījumi, "zaļās" salas);

26.2.12. lietošanai ārtelpā paredzēto soliņu un galdu iegāde un uzstādīšana;

26.2.13. velosipēdu novietņu ierīkošana;

26.2.14. atkritumu šķirošanas tvertņu iegāde un uzstādīšana, tai skaitā pazemē iebūvētas tvertnes, kas ir daļa no publiskās ārtelpas infrastruktūras;

26.2.15. **elektrozlādes punktu ierīkošana digitālo ierīču uzlādei un mikromobilitātes atbalstam**;

26.2.16. teritorijas labiekārtošanas ietvaros paredzētās vizuālās mākslas un dizaina objektu iegādes un uzstādīšanas izmaksas ir attiecināmas līdz 10 procentiem no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām, ja tie vienlaikus ir arī funkcionāli izmantojami;

26.2.17. citu ārtelpas labiekārtošanas darbu un normatīvajos aktos par atsevišķu inženierbūvju būvnoteikumiem noteikto atsevišķo labiekārtojuma elementu iegādes un uzstādīšanas izmaksas;

26.3. **ūdenssaimniecības (dzeramā ūdens ieguves, sagatavošanas un piegādes infrastruktūra, sadzīves notekūdeņu savākšanas, attīrīšanas un novadīšanas infrastruktūra, izņemot dūņu pārstrādi un apsaimniekošanu) un siltumapgādes infrastruktūras būvniecība vai pārbūve (jaudas palielināšana) publiskās tualetes un publiski pieejama dzeramā ūdens ieguves vietas (būvkrājņa) ierīkošanai vai citiem pasākumiem, kas nepieciešami publiskās ārtelpas attīstīšanai**;

26.4. **virszemes un pazemes komunikāciju infrastruktūras pārbūve**, nepalielinot tās apkalpes jaudu raksturojošos tehniskos parametrus, ja, veicot projektā plānotās teritorijas labiekārtošanas darbības, saskaņā ar sertificēta būvinženiera ekspertīzes atzinumu pastāv sabiedriskā pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras bojāšanas risks vai nav iespējams izvairīties no virszemes vai pazemes komunikāciju infrastruktūras pārbūves vietās, kurās nav papildu pieprasījuma pēc sabiedriskajiem pakalpojumiem vai elektroapgādes pakalpojumiem, nodrošinot, ka investīcijas nerada priekšrocības inženiertīklu īpašniekam un atbilst nosacījumiem par valsts atbalstu komercdarbībai;

26.5. izmaksas, kas saistītas ar būves nodošanu ekspluatācijā;

26.6. projekta informācijas un publicitātes pasākumu izmaksas atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulas (ES) Nr. 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (turpmāk – regula Nr. 2021/1060), 47. pantam un 50. pantam un normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā Eiropas Savienības fondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina šo fondu ieviešanu 2021.–2027. gada plānošanas periodā;

26.7. projekta vadības personāla atlīdzības izmaksas.

SPECIFISKĀ ATBALSTA MĒRKA 5.1.1.3. PASĀKUMS «PUBLISKĀS ĀRTELPAS ATTĪSTĪBA» - KRITĒRIJI

3. SPECIFISKIE ATBILSTĪBAS KRITĒRIJI

[...]				
3.6.	Projekta iesniedzējs izpilda nepieciešamās prasības horizontālā principa “Klimatdrošināšana” un principa “Nenodarīt būtisku kaitējumu” ievērošanai attiecībā uz klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām. 3.6.1. projektā paredzēts īstenot aktivitātes, kas nodrošina klimata pārmaiņu mazināšanu, t.i., siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu vai oglekļa dioksīda piesaisti. 3.6.2. projektā tiek nodrošināta atbilstība pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektiem.	P	Jā Jā, ar nosacījumu Nē	Kritērija vērtēšanā izmanto sniegto informāciju <u>PI un tā pielikumos</u>. Vērtējums ir „Jā”, ja: a) projektā paredzēts īstenot aktivitātes, kas nodrošina klimata pārmaiņu mazināšanu, t.i., siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu vai oglekļa dioksīda piesaisti. Projekta iesniegumā ir aprakstīts, kādi pasākumi ir paredzēti, kas veicina oglekļa dioksīda piesaisti. Ja attīstāmā publiskā ārtele atrodas parkā, mežaparkā vai krastmalā, kas jau veic oglekļa dioksīda piesaisti, ir paredzēti tādi pasākumi, kas nodrošina oglekļa dioksīda piesaistes uzlabošanu vai saglabāšanu līdzšinējā apjomā. Lai pierādītu, ka atbalstāmā teritorija jau nodrošina oglekļa dioksīda piesaisti, projekta iesniegumā iekļauti attīstāmās publiskās ārteles novietojuma digitālu satelīta vai aerofoto (ne vecāku par 5 gadiem) attēli. Piemēram, no 6. un 7. cikla ortofoto-hibridkartes. Nem vērā plānoto darbību atbilstību informatīvā ziņojuma “Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam” noteiktajai vīzijai attiecībā uz virzību uz klimatneitralitāti. b) projektā tiek nodrošināta atbilstība pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektiem. Vērtējot projekta iesniegumu, nem vērā Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānā laika posmam līdz 2030.gadam identificētos riskus. Lai nodrošinātu projekta atbilstību pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektiem, vērtē: 1) vai projekts tiek īstenots applūstošā teritorijā atbilstoši VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartēm (Pavasara plūdu kartes upēm un ezeriem ar dažādiem plūdu scenārijiem, ja ūdens dziļums kartē norādīts >0m). Ja projekts tiek īstenots applūstošā teritorijā, jābūt norādītam aprakstam ar rīcību par to, kā projekta ietvaros uzstādītā infrastruktūra tiks aizsargāta pret ūdens uzplūdiem; 2) vai projektā ir vērtēta ietekme uz uzplūdu radīto bojājumu pieaugumu infrastruktūras objektiem jūras piekrastē un upju grīvas pilsētās; 3) vai projektā ir vērtēta ietekme uz elektroenerģijas pieprasījuma pieaugumu vasarā, enerģijas pieprasījuma samazināšanos ziemā un iekšēlu pārkaršanu vasarā; 4) vai projektā ir vērtēta ietekme uz enerģijas tīklu bojājumiem vēja brāzmu pieauguma gadījumā; 5) vai projektā ir vērtēta ietekme uz lietusgāzu plūdu radīto bojājumu pieaugumu brauktuvēm un piebrauktuvēm, ja tās plānots pārbūvēt vai izbūvēt projekta ietvaros (vērtē kopā ar ceļu sasaluma perioda samazināšanos un nokrišņu pieaugumu šajā periodā). Ja projekta iesniegums neatbilst minētajām prasībām, vērtējums ir „Jā, ar nosacījumu”, izvirza atbilstošus nosacījumus. Vērtējums ir „Nē”, ja projekta iesniedzējs neizpilda lēmumā par projekta iesnieguma apstiprināšanu ar nosacījumiem ietvertos nosacījumus vai pēc nosacījumu izpildes joprojām neatbilst izvirzītajām prasībām, vai arī nosacījumus neizpilda lēmumā par projekta iesnieguma apstiprināšanu ar nosacījumiem noteiktajā termiņā.

Klimata un enerģētikas
ministrija

PALDIES PAR UZMANĪBU!

